

Waarheen met de Araucana ?

door Andy Verelst

American Standard of Perfection, koppel zilverpatrijs ongebaard

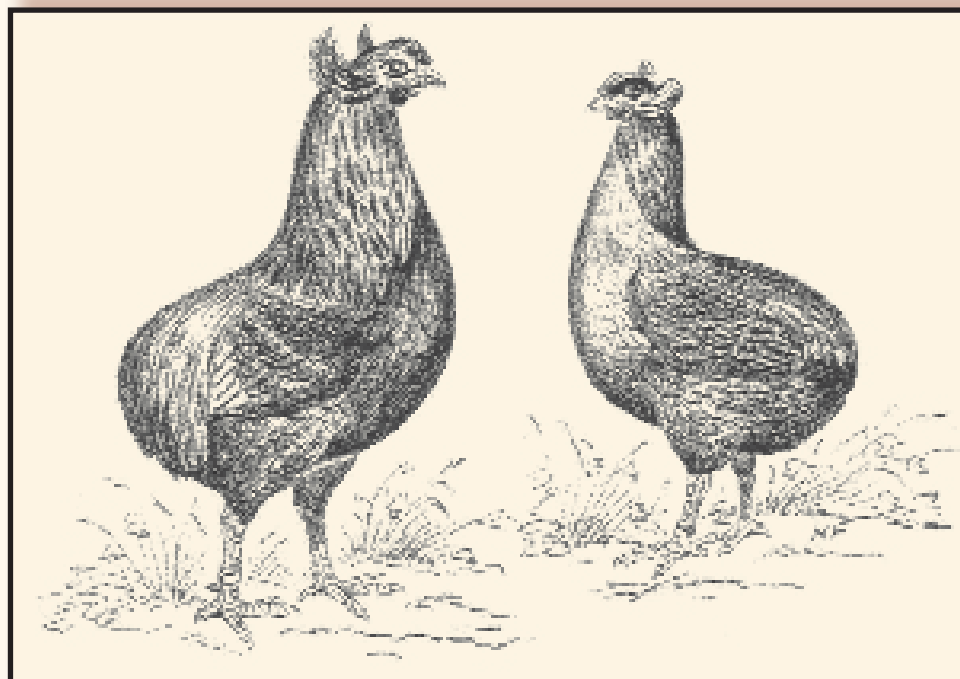
Araucana's zijn geen zeldzame verschijning meer op Belgische pluimveetentoonstellingen, integendeel zelfs, in geen enkel Europees land worden er verhoudingsgewijs zoveel tentoongesteld als bij ons. Met regelmaat zien we grote reeksen van dit ras verschijnen op onze shows (denken we maar aan Aarschot, Lommel, Brakel, Affligem en Brasschaat) wat zeer vaak de ambterende keurmeester voor grote moeilijkheden plaatst. Het is enerzijds verwonderlijk dat er zo weinig eenvormigheid te vinden is in de keuringen van een populair ras en anderzijds in dit specifieke geval toch ook weer niet. De bedoeling van dit artikel is na te gaan waar het eigenaardigste van alle hoen-

derrassen vandaan komt, waarom we er zoveel problemen mee hebben en waar we er mee naar toe moeten of willen. Eén zaak staat vast, nl dat het ongeoorloofd is om dit ras nog langer verder te laten zwalpen in alle mogelijke richtingen terwijl er momenteel in België zoveel potentieel aanwezig is.

Chileens oerras of bastaard ?

Iedereen weet dat de Araucana afkomstig is van Zuid-Amerika en vele fokkers weten ook te vertellen dat hij afkomstig zou zijn van bij de Chileense indianen uit het Arauca gebied. Dit algemeen voor waar aangenomen verhaal klopt echter niet helemaal. De Westerse pluimveewereld hoorde voor het eerst spreken over huidige Araucana op het wereldpluimveecongres in Den Haag in 1921. De Spaanse professor Salvador Castello, directeur van de koninklijke pluimveeschool in Barcelona, gaf er een voordracht over één van zijn studiereizen in 1914-1915 in Zuid-Amerika en vermeldde terloops dat hij op een markt eigenaardig gekleurde eieren gezien had die bleken afkomstig te zijn van een staartloos hoen

met oortoeven. Hij gaf dit ras de Latijns naam Gallus inauris. Drie jaar later, in 1924, gaf Castello toe dat hij foutieve informatie had meegedeeld op het congres. Hij wist immers op dat ogenblik nog niet dat deze dieren geen origineel streekras voorstelden maar slechts kruisingsproducten waren, doelbewust gecreëerd door ene Dr. Rueben Bustos. Bustos kruiste hiervoor exemplaren van de 'Collonca' of de Gallus ecaudatus (staarloos hoen), bekend voor het leggen van de blauwe eieren, met 'Quetros' of de echte Gallus inauris (oortoevhoen). Deze Quetro's hadden een staart zoals alle normale hoenderrassen en legden ook 'normale' eieren. De bedoeling van Bustos was om deze drie bijzondere eigenschappen (staartloosheid, blauwe eieren en oortoeven) in één dier te verenigen. Op zich is dit niet zo moeilijk omdat deze drie eigenschappen toevallig dominant zijn. De moeilijkheid is dat staartloosheid niet bevorderlijk is voor de bevruchting en de broedresultaten. Bovendien is de eigenschap van de oortoeven lethaal, dwz dat de embryo's die fokzuiver zijn voor deze eigenschap zullen

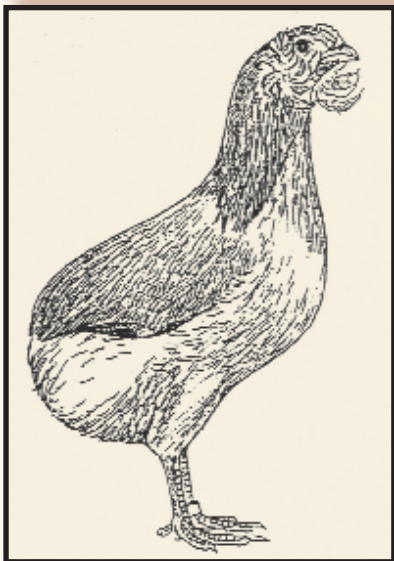
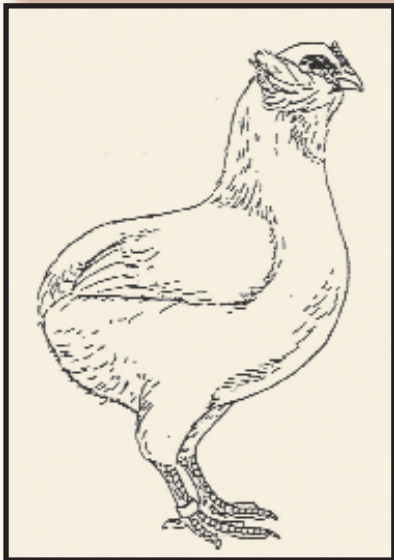

Italiaanse standaardtekening : aflopende ruglijn en ongebaard.

afsterven in het ei. Het is uiteindelijk ook deze 'bastaard' (de Coltonca de Artez) die beschreven is in de oorspronkelijke standaard van de Araucana.

Duitse fokrichting

In essentie ging het oorspronkelijk om een eerder klein en elegant staartloos dier met een aflopende ruglijn, een erwtenkam, oortoeven, baardloos en met groene loopbenen. In de relatief korte tijd dat de Araucana verschenen is op onze tentoonstellingen, is er aan die standaard nog maar weinig of niets veranderd en in principe is het streefdoel nog altijd hetzelfde als dat van decennia geleden, althans toch in de meeste landen. Het grote pro-

De hen bovenaan wil men in Duitsland, de onderste niet. Bij ons is het juist omgekeerd!

bleem is dat men in Duitsland, zoals jammerlijk vaak het geval is, een eigen fokrichting ontwikkeld heeft die nog weinig met dit oorspronkelijke doel te maken heeft. In Duitsland heeft men de neiging om met vele rassen steeds verder van de originele standaard af te wijken en met de keuring gewoon met de fokproducten mee te evolveren. Soms zal de geschreven standaard aangepast worden en soms ook niet. In het geval van de Araucana zit men met een mengeling van beide. Enerzijds heeft men vrij snel de moeilijkheidsgraad van de oortoeven trachten te ontwijken. In Duitsland moeten Araucana's geen oortoeven hebben en dat zie je ook duidelijk op de tentoonstellingen. De overgrote meerderheid (soms meer dan 90%) van de dieren heeft er geen. In andere landen worden deze dieren tot nu toe steeds afgekeurd, zo ook in België. Dat is ook logisch gezien de duidelijke bedoeling van Bustos om de oortoeven te gaan fokken op de staartloze 'blauwe eierleggers'. Daarnaast heeft men in Duitsland ook bakkebaarden toegestaan. Van een keelbaard spreekt men niet maar iedereen weet dat dit samengaat. Er zijn dus drie categorieën op de Duitse tentoonstellingen, nl. ongebaard met toeven, gebaard met toeven en gebaard zonder toeven. Het eerste type en bovendien het originele zie je er nooit, het tweede (het meest frequente in België) zeer zelden en het laatste maakt het gros van de getoonde dieren uit. Dit alleen al is op zijn minst betreurenswaardig en past niet in de filosofie van het bewaren en veredelen van oude rassen. Wat men ook nog gedaan heeft in Duitsland is het type gewijzigd. Het oorspronkelijke elegante dier met een aflopende ruglijn en tamelijk wat ruglengte werd omgevormd tot een compact en vrij breed dier met een horizontale houding. Alsof dat nog niet genoeg was, is men deze dieren ook steeds zwaarder en groter gaan fokken en sommige Duitse Araucanahanen zijn dan ook verhoudingsgewijze echte brede en forse kolossen geworden. De standaardtekst is aan al deze veranderingen aangepast maar

de aangehaalde gewichten in de huidige Duitse standaard zijn nog steeds vrij laag vergeleken met de werkelijkheid.

Situatie in België

Wat er op onze Belgische tentoonstellingen getoond wordt, is niet de oorspronkelijke Araucana maar een mengelmoes van het oorspronkelijke type met Duitse dieren. Dat is logisch gezien veel Belgische fokkers zich op grote Duitse tentoonstellingen bevoorraden, vaak verblind door de predikaten en zonder rekening te houden met de grote verschillen in de standardeisen. Bij ons zie je dan ook dieren met uiteenlopende formaten en lichaamshoudingen. Groot, klein, lang, kort, smal en breed, je ziet het allemaal. De meeste dieren hebben daarnaast ook nog eens lichte tot soms zeer zware baardontwikkeling.

Wanneer we de klok vijftien jaar terugdraaien dan zagen we weinig Araucana's en destijds werden ze dan ook quasi uitsluitend beoordeeld op de oortoeven en de bolstaart. Geleidelijk aan zijn er dan steeds meer dieren gekomen maar aan de beoordelingen veranderde niet veel. Het waren immers alleen de A-keurmeesters die dit ras mochten keuren en dat zijn de afgelopen 10 jaar bijna steeds dezelfde mensen geweest. Het is pas sinds de invoering van het nieuwe examenreglement met de invoering van het groepensysteem dat de andere keurmeesters kunnen ingeschakeld worden voor de beoordeling van dit ras. Het is zelfs nog geen 5 jaar geleden dat voor de eerste keer in België examen afgelegd is voor dit ras! De nieuwe generatie keurmeesters is zich echter meer bewust van het probleem en gaan ook uit van het principe dat zoals bij alle rassen, de beoordeling van het type primordiaal is. Maar hoe doe je dat bij een ras waar eigenlijk geen lijnen zijn uitgezet, waar iedere keurmeester naar eigen inzichten en voorkeuren handelt? De ene ziet ze liever breed met een zeer brede bolstaart, de andere prefereert de zware dieren, de meesten zeggen niets over de baard terwijl andere ha-

meren op de baardloosheid. Een oplossing hiervoor dringt zich op want de predikaten van dezelfde dieren schommelen van week tot week van laag naar hoog en omgekeerd en als gevolg daarvan worden soms ook waardevolle fokdieren opgeruimd of verkocht. Deze situatie is onaanvaardbaar voor een ras dat in dergelijke aantallen geshowd wordt!

Binnen de Belgische standaardcommissie is er over de Araucana reeds uitvoerig gedebatteerd en het standpunt is duidelijk. De Araucana moet blijven wat origineel de bedoeling was, nl. een niet te zwaar, elegant staartloos hoen met een aflopende ruglijn, oortoeven en zonder baard. De beoordelingen van de keurmeesters zullen in de toekomst de fokkers duidelijk in deze richting moeten sturen. Dat kan uiteraard niet van vandaag op morgen maar de aanzet moet gegeven worden en de evolutie moet binnen enkele jaren duidelijk worden. De dieren die momenteel getoond worden, bezitten alle eigenschappen en mogelijkheden om op afzienbare tijd het niveau sterk te verhogen en van de Araucana op de Belgische tentoonstellingen een mooi en uniform ras te maken. Om dit doel te bereiken moet er natuurlijk de wil zijn van de keurmeesters om te sturen en van de fokkers om zich te laten sturen.

Type en bouw

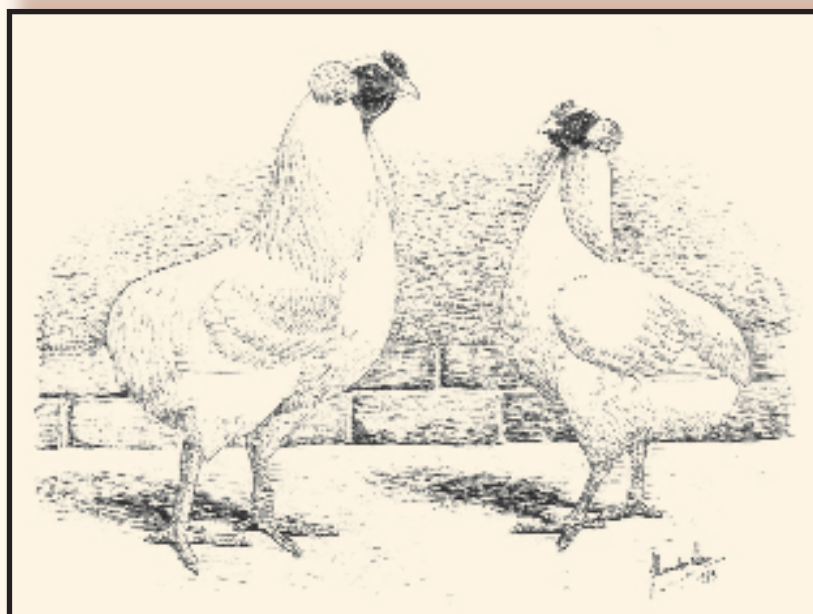
Een eerste vereiste is om alle dieren met een duidelijk Duits type, dwz. met een horizontaal lichaam, duidelijk terug te zetten qua predikaat en dit ongeacht andere kenmerken. De dieren met een mooie opgerichte houding moeten de voorkeur genieten en dit zowel bij de haan als de hen. Hoe sterk die ruglijn juist moet aflopen is niet erg duidelijk daar er verschillende standaardtekeningen zijn die van elkaar afwijken. De rug mag ook niet te kort zijn wat bij typische Duitse hennen vaak het geval is. Bedenk dat een langere rug in principe staat voor betere legcapaciteiten. Hoewel de Araucana geen al te grote eieren legt, was het oorspronkelijk wel

een leggas. Bijna even belangrijk als het type is de bouw. Hieronder verstaan we niet alleen de grootte maar ook de breedte van het dier. Wat het gewicht betreft, heeft de standaardcommissie de gewichten aangepast aan de Duitse standaard omdat deze meer overeenstemmen met de realiteit. Dit betekent echter niet dat de dieren zwaarder mogen worden want vele dieren gaan nu al over dit gewicht, zeker de hanen. Een volwassen haan zou ergens tussen de 2 en de 2,5 kg moeten wegen en dat is niet meer dan bv een Brakel. De hennen schommelen ergens tussen de 1,6 en de 2kg. Qua breedte moet men ook niet de meest extreme dieren uitzoeken. Akkoord de bolstaart moet mooi afgerond zijn maar men moet zeker niet de voorrang geven aan de breedste dieren. Belgische keurmeesters hebben wanneer het gaat om bolstaarten vaak Grubbe baardkrielen voor ogen die in verhouding enorm breed zijn maar Araucana's hoeven dit niet te zijn. Zoals reeds aangehaald moeten de hennen een zekere lengte vertonen en elegant zijn, twee eigenschappen die wel degelijk bij een leghen horen maar niet goed samengaan met een zeer brede bolstaart. Een vergelijking met de Ardenner bolstaart ware een betere optie, zowel qua type, grootte als qua breedte benadert dit het ideaalbeeld van de Araucana. Heel belangrijk ook bij

de beoordeling van type en bouw is de structuur van de bevedering. Sommige kleurslagen hebben een veel lossere bevedering (vnl. de blauwe) en tonen daardoor steeds wat plomper en duidelijk minder elegant. Door de lossere bevedering van de dijen tonen de dieren vaak ook erg diep gesteld waar de ideale Araucana middelhoog gesteld is met afgetekende benedendijen. Ook de vorming van een duidelijke halskraag bij de hen is niet typisch en liefst van al zien we een slankere en minder gedrongen halsvorm.

De kop

Naast de bolstaart is de kop een van de opvallendste onderdelen van de Araucana, in de eerste plaats uiteraard door de oortoeven. Hoe groot deze oortoeven zijn, is minder belangrijk, als ze er maar zijn (anders steeds 0). Bij voorkeur zien we ze liefst symmetrisch maar hierin moet ook niet overdreven worden. Het is niet zo erg als de ene wat groter is als de andere, zolang bv maar niet de ene naar voor en de andere naar achter gericht is. Sterk afhankende oortoeven zien we liever niet. De kam is drierijig en verder worden er geen al te hoge eisen aan gesteld. Uiteraard is het niet de bedoeling om dieren met uitgesproken scheve of S-vormige kammen te bekronen. Qua grootte geldt hier de regel: hoe kleiner hoe beter. Dit vooral omdat lange

Tekening NHDB-standaard. Opnieuw aflopende ruglijn en ongebaard.

Kopstudie baardloze Araucanakielen. Mooie kleine kinlellen en F oortoeven !

Te sterke baardvorming.

Te horizontaal en gedrongen Duits type.

Mooie hen met zeer mooie tarwekleur.
Nog iets teveel baard.

kinlellen te vermijden zijn en hoe kleiner de erwtenkam, hoe korter en geronder de kinlellen. De oogkleur is steeds warm oranje-rood en dit levert weinig problemen op. Sommige dieren vertonen wel een te donkerbruine oogkleur. De oorkleur is een belangrijk kenmerk waaraan helaas te weinig aandacht wordt besteed. Deze hoort rood te zijn. Door de sterke ontwikkeling van de bakkebaard bij veel dieren en dit in combinatie met de oortoeven, zijn de oorlellen vaak niet zichtbaar. Op deze manier zijn witte oren toch enigszins verspreid geraakt in de populatie en dit moet weer uitgeselecteerd worden. Dieren met volledig witte oren moeten zeker gediskwalificeerd worden. Gedeeltelijk witte oorlellen worden bestraft naargelang de gradatie en zeker voldoende streng bij de hanen. In principe zijn hanen met (gedeeltelijk) witte oren niet geschikt als fokdier.

Baard of baardloos ?

Het antwoord is zeer duidelijk, BAARDLOOS, zoals de oorspronkelijke Araucana van Bustos en zoals de meeste Europese standaarden het nog steeds vragen. De standaard vermeldt duidelijk dat baardaanzet voorlopig getoleerd wordt en dat betekent dan ook dat dit ooit zal veranderen. Keurmeesters zouden nu moeten starten met consequent opmerkingen te maken over de baard. In een volgende stap kan men dan ook effectief een punt gaan aftrekken voor deze ongewenste eigenschap en men zou bv kunnen afspreken dat binnen 5 jaar een gebaard dier geen 96 of 97 meer zou kunnen halen en dit steeds verstrengen. Dit is de enige mogelijkheid om de Araucana weer authentiek te maken. Kweken met dieren met baard geeft bijna uitsluitend gebaarde nakomelingen, tenzij ze fokonzuiver zijn. Fokken met ongebaarde hanen is daarom ook sterk aan te bevelen. Het materiaal is alleszins voorhanden. Een consequentie van baardloze Araucana's fokken is wel dat ze kinlellen zullen vertonen. Veel fokkers vrezen hiervoor bestraft te worden tijdens de keuringen en onterecht. Araucanahanen horen

korte en mooi geronde kinlellen te hebben. Bij hanen met een kleine erwtenkam is dit hoegenaamd geen probleem. De bijpassende hennen bij deze hanen zullen weinig of geen kinlellen tonen. Tegenwoordig worden de baardloze dieren vaak nog niet beoordeeld tijdens de keuring (en dit zou moeten!) omdat ze vaak wat slanker zijn of althans tonen dan de gebaarde. In afwezigheid van bakkebaarden is er vaak ook minder of zelfs geen vorming meer van halskraag wat de hele verschijningsvorm eleganter maakt. Dat een bakkebaard nodig is als steun om afhappende oortoeven te voorkomen is onzin. Getuige hiervan de kopstudies van de Araucanakielen op de laatste Noordshow die volledig baardloos waren en prachtige oortoeven toonden.

Pootkleur

Araucana's moeten groene loopbenen vertonen en over de intensiteit van deze groene kleur is al veel gediscussieerd. De standaard zegt bij de ene kleur wilgengroen, bij de andere olijfgroen. Nu de kleur van een wilg verandert van het prille voorjaar naar de late zomer aanzienlijk en groene olijven heb je in alle kleurintensiteiten. Het belangrijkste is dat ze duidelijk groen zijn en intens. Logischerwijze zullen ze donkerder zijn bij zwarte of goudhalzige dieren, bijna op het zwarte af. Belangrijk is dan dat de voetzolen gecontroleerd worden en dat deze geel of groen zijn. Witte, gele, blauwe loopbenen of zwarte loopbenen met witte zolen moeten onherroepelijk afgekeurd worden en uitgesloten voor de fok. Er is één grote uitzondering en dat is de koekoekkleurige Araucana. Hier zijn groene loopbenen genetisch niet mogelijk en worden intensief gele loopbenen gevraagd.

Kleurslagen

Het aantal kleurslagen bij de Araucana is uitgebreid maar het gros van de dieren is wildkleur, patrijs of tarwe. In de praktijk zien we echter heel veel tussenvormen. De standaard vermeldt dan ook dat type, bouw en attributen

op de eerste plaats komen. Uiteraard mag een opmerking gemaakt worden maar men moet niet overdrijven. Enkele donkere vlekjes in de halskraag van een tarwekleurige hen zijn geen ramp. Nu zijn de tarwe- en wildkleurigen meestal nog heel acceptabel, de patrijzen daarentegen zijn meestal al wat men bij andere rassen als een 'miskleur' zou bestempelen. Hier zou toch wat aan mogen gedaan worden. Het probleem stelt zich overigens quasi uitsluitend bij de hennen. Hanen zijn meestal zeer acceptabel. De eenkleurigen en de koekoeken kunnen iets strenger gekeurd worden op kleur daar er weinig variatie in zit en dit aspect van het dier gemakkelijker goed te fokken is.

Besluit

In ons land is heel veel potentieel aanwezig bij de geshowde dieren om binnen afzienbare tijd de 'Bustos-Araucana' weer in volle glorie te tonen, een ras dat een combinatie is van elegante vormen, excentrieke attributen en acceptabele productiecapaciteiten. Om dit te bereiken zijn echter duidelijke afspraken tussen keurmeesters en fokkers noodzakelijk. De publicatie van een duidelijke standaard zou daarbij een grote hulp zijn. Het inrichten van studiedagen die gemeenschappelijk zijn voor fokkers en keurmeesters waarbij beide partijen met elkaar van gedachten kunnen wisselen meer dan wenselijk. Dat er een lijn moet uitgezet worden is duidelijk maar enkelingen kunnen dit niet realiseren. De keurmeester kan ook nooit zijn gehele gedach-

tegang uitleggen op de keurkaart en de fokker is achteraf vaak nog teveel geïnteresseerd in de eindconclusie (het predikaat) en niet in de manier waarop deze tot stand kwam. Om een duidelijke lijn te trekken helpt het ook niet dat op de belangrijkste Araucanashow in België de dieren steeds gekeurd worden door buitenlandse keurmeesters die de stand van het ras in België moeilijker kunnen inschatten. Misschien ware het een interessant experiment om deze keuring eens te laten uitvoeren door één (of meerdere) duo's van keurmeesters die samen een voorgedrukte keurkaart invullen waarop voor elk dier steeds elk raskenmerk van de nodige commentaar voorzien wordt. Op die manier heeft de liefhebber een vergelijk want alle dieren zijn uniform gekeurd en de beide keurmeesters van dienst zullen van elkaars opinie heel wat leren en hopelijk bij latere keuringen hieraan een beter houvast hebben. Een uniek ras als de Araucana lijkt een dergelijk experiment wel waard.

Zilverpatrijs haan : F type en kleur.

Winares van Aarschot (97), VJ wildkleur. F kleur en oortoeven, volledig baardloos.

Blauwe dieren zijn gewoonlijk iets plomper.